

מראי מקומות- בבא בתרא קע"ג

תרומה (ל"ג, ד', א') דעל הרשב"ם ל"ק כ"כ, דכך דרכו ודרכו של רש"י, לפרש המשנה דלא כמסקנת הגמ', אלא הא"ך היתה מובנת המשנה מעצמה קודם השו"ט של הגמ', וכן כאן, הרי לא הק' הגמ' על המשנה מהו הביאור במשנה, היינו משום דהבין כמש"כ הרשב"ם, ורק כשפריך מאידך ברייתא הי' צריך לשנות פירושה של המשנה. אולם כ' דעל ה**טור** שפיר יש להק', דפי' כמו פי' הרשב"ם, והו"ל לכאור' להביא מסקנת הגמ'. וכ' דיש נפק"מ למעשה בין הטעמים, שהרי כ' הרשב"א דטעם הגמ' שייך בשטרי אקנייתא, דבשטרי אקנייתא קיי"ל דכותבין ללוה אע"פ שאין מלוה עמו. אבל בשטרי דלאו אקנייתא, דבאמת אינו יכול לכתוב ללוה אם אין המלוה עמו, בזה שפיר יכולין להוציא זה על זה. וזה שייך רק למסקנת הגמ', אבל לפי' הרשב"ם שהביא ה**טור**, לא יהי' יכול אף בכה"ג, וע"ש מש"כ בזה.

זמנין דאזיל לגבי ספרא, וכו'- פי' הרשב"ם, (ד) כסבור הוא לרמות בו חבירו ולגבות ממנו בשטר זה, והוא אינו יודע מה ששנינו שאין יכול להוציא על חבירו ששמו כשמו. ולכאור' דבריו תמוהים, הרי עכשיו בא הגמ' לבאר למה תקנו כן מעיקרא, וא"כ שפיר הי' יכול להוציא על חבירו ששמו כשמו, וממילא תקנו שאינם יכולים לעשות כן. וע' בהגהות ר"ב ונשבורג דכ' דצריך לגרוס ברשב"ם "מש"ה שנינו" (ולא מה ששנינו), ולומר דכיון דיכול לרמות בו חבירו ולא יהי' חבירו יודע, מש"ה שנינו תקנה זו.

תנא ברא סבר אין כותבין שטר ללוה עד שיהא מלוה עמו- פי' הרשב"ם, (ה) ומסתמא שניהם היו במעמד מקום שנכתב, וכיון דאין מקפידין זע"ז, לא חיישינן תו לרמאות. והק' הגידולי **תרומה** (ל"ג, ד', א'), ל"ל לכל האריכות הזה, תיפוק לי' דכיון דשניהם בפנינו, ממילא צריך לכותבו בפני שניהם, ותו אין שייך החשש שמא יכתוב לא' שלא בפני הב'. ותי' דבא הרשב"ם ליישב למה ס"ל לתנא ברא דגם אין חוששין לחשש

(א) **והכא בצריך להביא רא' קא מיפלגי, וכו'-** יש לעי', למה כאן יהי' צריך להביא רא' טפי ממטלטלין דעלמא, דבעלמא אמרי' דכיון דתפוס בה, הוי רא' הוא דשלו הוא. וכ' ה**ריטב"א** דשאני שטרות, דאין גופן ממון, ואין שייך לתפוס הראי' והשעבוד שבהם בידו, לכן לא מהני תפיסתו גרידא, וס"ל לאביי דצריך להביא רא'. ועוד, דשאני שטרות דשם בעל השטר ועידיו בכל מקום שהוא, וא"כ ס"ל לאביי דאין תפיסתו מוכחת, דאי"צ כ"כ לחוש שלא להפקיד ולהשאיל לו, שהרי שמו כתוב בה. ורבא ס"ל דכיון דהראי' נגדרת בתר הנייר, א"כ אמרי' דכיון שיש לו רא' דהנייר שלו, ממילא גם הראי' שבו שלו הוא. ואף דשם אחר כתוב שם, מ"מ הי' לו לחוש שמא יכבשם, ולכן לא הי' לו להפקידו אצל אחרים, וא"כ שפיר הוי רא' דהשני קנאו.

(ב) **אביי אמר צריך להביא רא', ורבא אמר אינו צריך להביא רא'- ע' ברא"ש** (ל"ו) דכ' דאע"ג דמשמע מהגמ' כאן דבין אביי ורבא, תרוייהו אית להו דאותיות נקנות במסירה, מ"מ לא קיי"ל כן, אלא קיי"ל דאותיות אין נקנות במסירה. אולם ע"ש בסי' ל"ז שהביא מר' יוסף הלוי דיתכן דרבא ס"ל דאין צריך להביא רא' אפי' אם אותיות נקנות בכתיבה ומסירה, דיכול לומר שטר הי' לי על המסירה ואבד (ומה דהגמ' נקט דלכ"ע אותיות נקנות במסירה כשביאר דאביי ורבא נח' באם צריך להביא רא', צ"ל כמש"כ הרא"ש דאוקימתא בעלמא הוא). אבל מהר"י הביא דכיון דצריך שטר כדי לקנות שטרות, א"כ צריך להוציא השטר שנכתב על המסירה כדי להוכיח שקנה השטר.

(ג) **תנא דידן סבר כותבין שטר ללוה ואע"פ שאין מלוה עמו, זימנין דאזיל וכו'- לכאור' יש להעיר,** דהא הרשב"ם פי' על המשנה דטעם דאינם יכולים להוציא שטר אהדדי הוא משום שמא יאמר הנתבע דאי"ז שטר שאני חייב לך, אדרבה, אתה הי' חייב לי, והחזרתי לך השטר כשפרעת החוב. וכ' הגידולי

במרדכי (תר"נ) שהביא מהראב"ה דאם הלוח לא ציית דינא, עד שנכוף הערב שלא כדין, מוטב שנכוף ללוח בדין, כדי שיפרע.

(י) **בההוא הנאה דקא מהימן לי, גמר ומשתעבד נפשי-** פי' **הרשב"ם**, ושליחותא דערב קא עביד מלוה, כאילו הוא עצמו הלוח. ובביאור דבריו, ע' במחנה אפרים (מלוה ולוה ודיני רבית י"א), שהביא שי' הריטב"א בקידושין (ז), דכ' דמה דאי' התם דתן מנה לפלוני ואקדש אני לך מקודשת מדין ערב, הכסף קידושין היינו ההיא הנאה דיהיב מנה אפומה, דאותה הנאה שוה פרוטה, ובאותה פרוטה היא מקודשת. וכן הביא מהרמב"ם והרשב"א, דהשעבוד נעשית ע"י מה דיש לו הנאת פרוטה דשמע המלוה לו. אולם עוד הביא מהטור דלא פי' כן, דס"ל דאי"צ לומר בשעת קידושין דמקדשה בההיא הנאה, אלא אם אמר לה התקדשי במנה שנתתי לפלוני, הדין הוא שהיא מקודשת. וביאר המחנ"א דס"ל להטור דמה שנתן לאחר על פיו חשיב כאילו נתן בידו. **וע' בקהלות יעקב**

(קידושין י"ב, ג') דדייק מדברי הרשב"ם הנ"ל דיסוד הדין ערב הוא מדין שליחות, דהו"ל כאילו הערב עצמו נותן מעות המלוה ללוה, דהא שלוחו של אדם כמותו. והביא דוהו שי' הרבה ראשונים, דס"ל דצריך שליחות לדין ערב. וביאר דהחידוש של ערבות לפי צד זה הוא דנחשב דהערב משתמש בכסף זה להלוותו להלוה, והמלוה הוא שלוחו של הערב להשתמש במעות אלו כדי לתתם להלוה. ואי"ז מדין שליחות ממש, דהא גם בישראל הערב לנכרי שי"ך דין ערב, אף דאין שליחות לנכרי. אלא הביאור הוא דנתחדש בדין ערב דהיכא דהמלוה עושה עבור הערב, נעשה כאילו הערב משתמש בממונו, אפי' בלי פרשת שליחות, וממילא

נתחייב הערב להחזיר הממון להמלוה [וכפשוטו זהו ג"כ שי' הטור הנ"ל]. [ויש לעי' קצת, לפי הריטב"א למה צריך קרא, הא הנאה הוא כשאר הנאות, ומהני מדין שעבוד כסף. ואולי אה"נ, למסקנא אי"צ קרא, או דלמא צריך קרא לגלות לנו דהנאה זו הנאת ממון הוא, וצ"ע.]

האחרת דהביא הרשב"ם במתני', שמא יוציא הא' השטר על חבירו, ויאמר הנתבע דבאמת הוא הי' המלוה והחזיר לי שטרו כשפרע, וע"ז תי' הרשב"ם דכיון דשניהם היו במעמד, מסתמא אין מקפידין זע"ז, וא"כ שוב אין שייך כל חשש רמאות כלל.

(ו) **נמצא לא' שם שנים, הגדול פרוע-** הק' **הרשב"ש**, הא יש כאן ספק ספיקא, ספק שהפרוע אינו שלו כלל, ואת"ל שלו הוא, שמא הוא הקטן. וא"כ, לדעת הסוברים (שי' **הרשב"א**) דס"ס מהני מטעם רוב, תק' לרב לס"ל דהולכין בממון אחר הרוב, לימא מכח רוב דצריך לפרוע הגדול. וע' מה שצידד לתרין, ולבסוף סיים בקו'.

(ז) **ידירנה הנאה, שמא יעשו קנוניא-** הק' **הקו"ש** (תרמ"ח), אפי' אם עשו קנוניא, הא הגט לא מתבטל משום מחשבתם ודברים שבלבם, וכיון דהגט כשר, ממילא תגבה הכתובה כדין, ולא דמי לכל קנוניא דחיישינן שמא יגבה שלא כדין. ותי' דכיון דכוונתם לקנוניא, אין הערב חייב, דע"מ כן לא נתרצה להיות ערב, ואומדנא דמוכח הוא.

(ח) **גברא אשלימת לי, גברא אשלימי לך-** פי' **הרשב"ם**, דהיינו שאם יברח או ימות, דאני יהי' ערב ואפרע מממוני. אולם ע' **בריטב"א** דפי' דעל צד זה של הגמ' הערבות הוא רק דקיבל על עצמו האחריות להעמיד הלוח בדין, ולא לשלם בשבילו כלל. וע"ש דדן אם למסקנא שייך לשעבד עצמו לכך, דכ' דלכא' שייך לערב לחבירו להעמיד הלוח בדין, אבל מהרמב"ם והגאונים הביא שאין שייך לעשות כן, דאינו יכול לשעבד עצמו לדבר שאינו חיוב ממון. ולפ"ז בהה"א של הגמ' לא אמר אלא מילתא בעלמא, אבל באמת לא הי' שייך לשעבד עצמו לעשות כן.

(ט) **לא יתבע לערב תחלה-** כ' **תוס'**, דאם הלוח הוא רחוק, לא אמרי' דיורד לנכסי הלוח, אלא ימתין לו, או ילך שם לתובעו ולכופו. וכ' **הרא"ש** (מ') דמה דממתינין לו הוא כדין המפורש בב"ק (קיב:), ולא דממתינין לו לעולם. ועוד כ' הרא"ש דאם גברא אלמא הוא או במדה"י, אז גובין מהערב. אולם ע'